

6.

"Pyhä Kolminaisuus."

"Minä uskon kolmiyhteiseen jumalaan, Isään, Pojaan ja Pyhään Henkeen", sanoo kristitty ja aaveke, ettei tämä hänen uskontunustuksensa on ainoa laaturan, erikoisen henken ja syvä. Hänelle on suuri yllätys, kun vertailevan uskontotutkimuksen tahtoa hänelle selitetään, ettei kolminaisuusoppi ed ole erikoisesti kristillinen oppi, vaan on tavallisissa ~~uskoissa~~ ^{kuin useim} "paganallisissakin" uskonnoissa.

Ueda-uskonnon aikana puhuttiin muinaisessa Indiaan kolminaisjumalista Indra=Varuna=Agnista, joista Indra oli taivaran, Varuna veden ja Agni tulen jumala; toinen senaikainen kolminaisuus oli Vaaju (ilma), Agni (tuli) ja Suurja (aurinko). Myöhemmin, kun filosofinen ajattelu järjesteli käsitteitä, kutsuttiin kolmiyhteyttä trinuotiksi eli "kolmeä karvoiksi" ja kolmiyhteyden eri jumalpersoonia nimillä Brahmaa, Vishnu ja Shiva (kuoja, ylläpi:

42)
tija ja hävittäjä). „Opi, oi hurskas, ettei ole to-
dellista eroa meidän välillä~~kkunne~~; mikä sinulle
min näyttäjyys, on vain näköä. Ainoa olevainen esiin-
tyy kolmessa muodossa, mutta hän on yksi;” sanotaan
Indiassa. ~~##~~

Tunnettu egyptiläinen kolminaisuus
oli Osiris-Isis-Horus, mutta vanhassa Egyptissä
oli toisiakin kolminaisuuksia, jotka vaihtelivat ajan
ja paikan mukaan. Thebessa palvettu kolminai-
suus oli Amon, Mut ja Khorsu. ~~Talossa~~ ^{varsojainen} egypti-
tiläinen kolminaisuus oli ~~Amon, Mut ja Khorsu~~ Osi-
ris, Kneft ja Ptah. ~~##~~ ~~##~~ ~~##~~ Ptah-
ta palvottiin erityisesti Memfiissä, ja muodosti siellä
~~Wiedemannin~~ Nefer Tiurmin ja Sekhe-
lin kanssa pyhän kolminaisuuden. ~~##~~

Vanhassa Kaldeassa oli suurin jumä-
lainen kolminaisuus Anu, Bel ja Ea ja toinen
Samas, Sin ja Ishtar (aurinko, kuu ja itätahti). ~~##~~
Vanhassa Kiinassa oli hallitsijain tapana, joka
kolmas vuosi uhrata „Hänelle, joka on yksi ja kol-
me.” ja oman sanaparsi kuului: „Fo on yksi persoona,

1) Allen, India.

2) Maurice, Indian Antiquities.

3) Wiedemann, Religion of the ancient Egyptians.

13)
muutta hänellä on kolme muotoa." Vanhojen skandinaavien jumalkolminaisuus oli Odin, Tor ja Freja ja toinen Odin, Freja ja heidän poikansa Balder. Juutalaiset kabbalistit puhuivat kolmesta korkeimmasta Sefirothista, jotka olivat Kether (kruunu), Chochmah (sitten viisaus) ja Binah (ymmärrys), jotka kaikki olivat En Sof:ista syntyneet ja siinä yhtä.

Nämä esimerkit, joita voisi luetella useampia, riittävät osoittamaan, että kolminaisuus-aate ei ole kristillistä alkuperää. Selvä johtopäätös tästä tosiseikasta on, että jos pakanalliset opit ovat taikauskon, on kristinoppiikin; mutta jos itse kolminaisuusoppi on perää, jos sillä on vastavaikeutensa luonnon ja elämän todellisuudessa, silloin ovat pakanalliset opit kotoisin samasta tiedosta ja viisaudesta kuin kristillisetkin. Ettei meidän kantamme kallistuu järkevämmän olettamukseen puolelle, on tuskin tarvis mainitakaan.

Muuan kolminaisuusopin merkitys on muuttanut muuttamatta selviä jokaiselle. Yksinkertaisenkin kansan mielikuvitukselta on käsitettä kolminaisuuden, joka ilmaistaan sanoilla isä, äiti ja poika, kuten Egyptissä oli tavallista. Maailman

44)
alkuperäin pohditsaan sai kausa tyydyttävän vas-
tauksen siitä opista, että maailma oli proika, jona
ka jumalallinen isä ja äiti yhdessä olivat syn-
nyttäneet. Eikä tarvinnut syvempiä ajatte-
lun muuta kuin filosofisesti käsitellä sanoja
"isä" ja "äiti" saadaksesen hänkin täysin pätevä ~~sel-~~
selityksen maailman syynystä. Kun hän "isän"
sijasta ajatteli tajuntaa ja "äidin" sijasta "ainet-
tä", oli "proika" eli maailma todella tulos näi-
den kahden alkuperusteen yhteistoiminnasta. Ta-
junta on itsessään kuin äärettömyyden ja ikuisuu-
den periaate ja aine kuin rajoituksen mahdollis-
uus. Mutta maailma on kuin haikuvan onne-
toihin kahlehdittu ikuinen ja ääretön elämä.
Saattaako filosofia sen järkevämmin ymmärtää
^{olemassaolon} alkusyntyä?

Kolminaisuusopilla on kuitenkin toi-
nen merkitys, joka on älyperäisempi ja salateetti-
sempi. Siinä on nimittäin annettu palanen juma-
lallista psykologiaa, ja sen ulosm käy nimitys kolmi-
yhteys tajuttavaksi. Kolminaisuus ~~op~~ kuvaa silloin
yhtä ainoata jumalallista joukkotajuntaa eli "olentoa"
sen kolmessa eri toimintamuodossa eli "personassa",
kuten kristillinen teologia sanoo.

Tutkijan sisäisiä maailmia tie-
 täj näet lopulta tapaa Olennon, joka isänä ja lu-
 juna sulkee syliinsä koko aurinkokunnan. Tämä
 mahtava persoonallisuus ei ole koko avaruuden ja ole-
 massaolon alku ja juuri; hän on ilmennyt jumala,
 meidän aurinkokuntamme korkein hallitsija,
 mutta vain yksi niistä lukemattomista jumalista,
 jotka avaruuden kansoittavat; hänen veljiänsä ovat
 toisten aurinkokuntain korkeimmat olennot. Hä-
 nen ja hänen heimolaistensa takana on se ikuisen
 avaruuden isä, se salattu jumaluus, josta, kuten
 edellä sanottiin, ei mitään voi tietää. Johannek-
 sen evankeliumin alku kuvaa tätä suhdetta yksin-
 kertaisen kunnosti; sen mukaan teosofisessa kiel-
 jällisyydessä on ruvettu kutsumaan ilmenneitä
 aurinkojumalia logosiksi. „Alum oli Logos
 (sana eli järki), ja Logos oli jumalan tyköni,
 ja Logos oli jumala. Hän oli alussa Jumalan ty-
 köni. Kaikki on saanut syntynsä hänen kaut-
 taan, ja ilman häntä ei ole syntynyt mitään,
 mikä on syntynyt.“ Jumala on tässä ääretön sa-
 latu elämä, joka itseään kätkee sekä tajun-
 nan että aineen mahdollisuudet. Logos on
 se ilmennyt, niin sanoaksemme yksilöllinen

46/
järhi eli tajunta, joka käyttämällä hyväkseen Jumalassa piilevän aineen eli rajoituksen mahdollisuuden luo maailman.

Tämä Logos eli ilmennyt jumala on kolmiyhteinen, ja kolmiyhteys on ennen kaikkea psykologinen tosiseikka. Ouisat ovat aina olleet yhtä mieltä siitä, että ihminen on mikrokosmos eli maailma pieneniskoossa eli "jumalan kuvaksi luotu". Tutkimalla omaa henkeään saattaa ihminen sentähden tuthin ja ymmärtää jumalankin syvyyksiä, kuten Paavali sanoo.

Nyt on jokainen ihminen sielueläimässään kolmiyhteinen olento. Eurooppalainen sielutiede on kuvannut tätä sanossaan, että ihmis-tajunnassa on kolme tekijää: tieto, tahto ja tunto. Myöhempi psykologia on kyllä analysoissaan osaksi ~~logos~~ keksinyt useampia tekijöitä, osaksi havainnut tahdon olemattomaksi, mutta tämä ei mitenkään kumoa vanhaa jakoa, sillä hyösymys näyttää olevan enemmän nimistä kuin tosiseikoista. Etta jako sinään ei ole käsitteell-

~~Hyö~~ Modernin psykologia kieltää tahdon, koska se kulkien tutkimuksissaan empiris-induktiivista (kiäämi!)

tietä on luonnostaan materialismin taipuva ja siis
filosofiselta näkökannaltaan deterministinen.
Se ei näe tahtoa missään, koska ~~se~~ se ei näe
vapautta missään. Ihmistahdon ilmaukset eivät
ole vapaan tahdon ilmauksia, vaan välttämättömiä
seurausii edell. käyvästä tajunnan tiloista, ajat-
tuksista ja tunteista. Tahdon analysoituna on tun-
netta tai ajatusta; tahtoa itsessään ei ole. Tämä
on modernia determinismia ja siihen voi heti huo-
mauttaa, että helposti on kivistettävissä tajunnan-
tila, joka ei aiheuttaisi mitään toimintaa; harmoo-
minen ja liikkumaton tajunta ei ilmeneisi; täydelli-
nen autuus ja ~~oli~~ ~~olisi~~ ei veisi mihinkään
toimintaan. Determinismia conditio sine qua
non on nykyinen ristiriitainen maailma ja se
antaa kyllä kuvan ihmisten sieluelämästä ny-
kyisellä kehitystasolla, mutta ~~se~~ ei tun-
keudu kyllin syvälle eikä nouse kyllin korkealle.
Toisin sanoen, sen kokemuspiiriin ei ole jout-
unut olento, jolla olisi tahtoa. Spiritua-
listinen näkökanta perustuu siihen tietoon, että
on vapaita olentoja.

47/
linen, vaan realistinen tosiseikka, näkyä esim. ih-
misen sisäisistä ristiriidoista, jolloin hänen oma mi-
nätajuntansa jakautuu, niin ettei hän tiedä, "mitä hän
tahtoo" tai "mitä olisi valittava". Hän voi kuitenkin
kin ihanteena kuvitella sieluelämää, jossa tie-
to eli järki, ajatus, aina kulhisi käsi kädessä ten-
teen kanssa ja tahto eli toiminta aina olisi so-
pussoinnussa ajatuksen ja tunteen kanssa ja kaik-
ki kolme yhdessä palvelisivat korkeinta jumal-
allista päämäärää.

Ymmärtäksemme vaillinaisella tavalla
lomme ihmiseen jumalan eli Logoksen psykolo-
gia täytyy mielellämme kuvitella tä-
moista täydellisen sopusointuista sieluelämää.
Jumalakin on tahtova, tunteva ja tietävä olento
ja hänen nämä ominaisuudet eli olemuspuolet
ovat korkeimpaan potenssiin kehittyneet. Jumalan
tahto on kuin erityinen persona, jumalan tunne
ja järki samoin, ja ~~kuintankaan ne ovat yhtä tajuuta~~
voimmepa vielä puhua kollektiivisestä tajunnas-
ta ja senoa, että Logos on kokoamus ~~suuren~~ suu-
rsta tavinnallisista hierarkioista eli lukemattomien
yksilötajuntain elävä summa, mutta samalla on
muistettava, että kaikki personat ja hierarkiat ovat

48/
pohjaltaan yhtä tajuntaa, itsetietoisuutta, ylevää, mu-
tavana.

Logosta tahtona, luovana tahtona, kut-
sumu kristillinen teologia "isäksi", Logosta tunteena,
rakastavana tunteena se kutsuu "pojaksi" ja Logos-
ta tieton ^(toimivana) ajatuksena, järjestävänä järkenä "pyhäk-
si henkeksi." (Kirkkotalaisessa kosmogoniassa ^{erityisesti} Brah-
maa vastaa pyhiä henkeä, Vishnu poika ja Shiva
isää, sillä ^{uutta} luova tahto on samalla vanhan hävittäjä.)

Millä kannalla oli nyt vanhojen
suomalaisten väsäys tässä kysymyksessä? Tiesi-
vätkö he Logoksesta ja hänen kolmiyhteydestään?
Mitä Kalevala meille tässä suhteessa opettaa?

Logoksen kolminaisuus ilmenee hä-
nen toiminnassaan. Katsokaamme siis, mitä Kalevala
opettaa maailman luomisesta ja sen täydelli-
seksi saattamisesta eli "jumalan pelastustyöstä",
kuten kristillinen teologia sanoo.

✓ Näistä asioista olen myös selittänyt kirjassani "Kirkonopin
Teologia" I luku.